

Η Ταιβάν στο Διεθνές Δίκαιο

Γεώργιος Οικονόμου

Δικηγόρος

Στις 26 Μαΐου η ναυτική άσκηση Exercise Joint Sword ετελείωσε. Είναι μια ετήσια άσκηση των Κινεζικών ενόπλων δυνάμεων όπου ένας αυξανόμενος αριθμός κινεζικών πλοίων περικυκλώνουν την Ταιβάν. Εφέτος η Κίνα περιέγραψε την άσκηση ως «σχυρή τιμωρία» για την εγκατάσταση του νεοκλεγέντος Προέδρου Lai Ching-te που το Πεκίνο δεν ήθελε να εκλεγεί. 46 πλοία περικύκλωσαν το νησί και 82 αεροπλάνα παραβίασαν την εναέρια ζώνη (Taiwanese Air Defence Identification Zone). Ήταν η μεγαλύτερη παραβίαση που έγινε ποτέ.

Οι ρίζες της διαμάχης μεταξύ Κίνας και Ταιβάν και ο κίνδυνος να μεταλλαχθεί σε πόλεμο είναι μια ιστορία που καθορίζεται από άγνοια και εσωτερικές διαφορές και που διαδοχικές αμερικανικές διοικήσεις παραπαίουν ως προς την ακολουθητέα πολιτική έναντι της Ταιβάν, ισορροπούντες από ένα γρήγορο μπάλωμα στο επόμενο.

Η άγνοια του Ρούσβελτ για τα θέματα της Κίνας τον οδήγησε στο να υποσχεθεί την Ταιβάν στον Chiang Kai-shek, τον αρχιστράτηγο της Κουομιτάνγκ (KMT) που είχε μόνο ένα πολύ επισφαλή έλεγχο της Κίνας και που θα καταλήξει να στρατοπεδεύει στην Ταϊπέι αφού ηττήθηκε στον κινέζικο εμφύλιο πόλεμο από τους κομμουνιστές του Μάο Τσετούνγκ το 1949.

Στην Δήλωση του Καΐρου του Δεκεμβρίου 1943 (Cairo Declaration), ο Ρούζβελτ, ο Ουίνστον Τσώρτσιλ και ο Τσιανγκ εδήλωσαν ότι όλα τα εδάφη

τα οποία είχε σφετεριστεί η Ιαπωνία από τους Κινέζους, όπως η Μαντζουρία, η Φορμόζα και οι Πεσκαδόρες θα επανέλθουν στην Δημοκρατία της Κίνας.

Οι ηγέτες «επέστρεφαν» εδάφη στην «Δημοκρατία της Κίνας», τα οποία ένα διαφορετικό κράτος, η αυτοκρατορία των Manchu Qing είχε απωλέσει. Ο Ρούζβελτ εσυνήθιζε να μοιράζει εδάφη με τον αψυχολόγητο αυτό τρόπο. Με μια χειραψία στο Κάϊρο, χωρίς καμμία σκέψη του τι πραγματικά θα ήθελαν οι πολίτες των οποίων το μέλλον διακυβευόταν.

Κατά την διάρκεια του πολέμου και κατά τα πρώτα μερικά χρόνια της διακυβέρνησης της Κουομιτάνγκ στην Ταϊπέι, Αμερικανοί αξιωματούχοι επανειλημμένα εισηγήθηκαν όπως η Ταϊβάν γίνει trust territory των Ηνωμένων Εθνών ή των Ηνωμένων Πολιτειών – ένα σενάριο που θα την έβαζε στο μονοπάτι της ανεξαρτησίας και την απόκτηση πολιτειακής υπόστασης που κανείς δεν θα μπορούσε να την αμφισβητήσει, όπως γίνεται σήμερα.

Αντ' αυτού οι δυνάμεις της Κουομιτάνγκ αποβιβάστηκαν στην Ταϊβάν το 1945 με την βοήθεια των Ηνωμένων Πολιτειών και αποδέκτηκαν την συνθηκολόγηση των Ιαπώνων που ευρίσκονταν εκεί, παρασύροντας το νησί στον εμφύλιο της Κουομιτάνγκ με το ΚΚΚίνας. Αυτό με την σειρά του εδημιούργησε την αρξάμενη έκτοτε απαίτηση του ΚΚΚ για το νησί.

Ο Ρούζβελτ, ο οποίος επέθανε τον Απρίλιο 1945, είχε αγνοήσει τα λάθη της Κίνας του Chiang έχοντας υπ' όψιν του να κατασκευάσει, όπως ενόμιζε, ένα καλύτερο κόσμο. Η αφέλεια του αυτή έθεσε τον σπόρο για το πρόβλημα της Ταϊβάν.

Οι πολιτικές διώξεις και η κακοδιαχείριση από την ΚΜΤ γρήγορα εκίνησαν την προσοχή ανώτερων Αμερικανών διπλωματών και στρατιωτικών οι οποίοι έστειλαν καταδικαστικές εκθέσεις στον Λευκό Οίκο οι οποίες συνήθως αγνοούνταν.

Η αλλαγή της διπλωματικής αναγνώρισης από την Ταϊπέι στο Πεκίνο το 1979 αποδεικνύει και πάλιν ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες χωρίς να το θέλουν έθεσαν τις βάσεις για μελλοντικές εντάσεις. Με υποβιβασμό της θέσης της, η Ταϊβάν είχε καταδικαστεί σ' ένα διπλωματικό λίκπο, δεν είχε εγκαταλειφθεί ολοσχερώς, συγχρόνως η Ουάσιγκτον κατόρθωσε να φουντώνει τις αξιώσεις της Κίνας την οποία και έκτοτε απογοήτευσε πλειστάκις.

Οι λεπτομέρειες αυτές τονίζουν ότι η αμερικανική πολιτική δεν είναι, όπως πολλές φορές υποστηρίζεται, ένα πλαίσιο ισορροπημένης πολιτικής η οποία διατήρησε την ειρήνη για δεκαετίες, αλλά περισσότερο μια *τυχαία* συγκέντρωση αμφιβόλου αξίας αποφάσεων.

Βέβαια η ιστορία της Ταϊβάν δεν άρχισε την δεκαετία του 1940. Στο νησί κατοικούσαν διαφορετικές φυλετικές ομάδες από τα νησιά του Ειρηνικού καθώς και μερικές φυλές που προέρχονται από την Νότια Κίνα. Ανά τους αιώνες οι Ισπανοί και οι Ολλανδοί προσπάθησαν να δημιουργήσουν αποικίες και να εκμεταλλευτούν τον φυσικό της πλούτο, οι δε Βρεταννοί και οι Γάλλοι την στρατηγική της θέση.

Καμμιά διοίκηση δεν κατάφερε να ελέγξει ολόκληρο το νησί προ του 1915, όταν το κατέκτησε η Ιαπωνία και παρέμεινε η αποικιακή δύναμη για 50 χρόνια.

Καθ' όλη την ιστορία της, η Ταϊβάν απολάμβανε ένα ειδικό εδαφικό καθεστώς και για τον λόγο αυτό ξενίζει η συμπεριφορά των μεγάλων δυνάμεων στο τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

Ο νέος Πρόεδρος της Ταϊβάν, χρειάζεται να καθησυχάζει την Κίνα ότι η Ταϊβάν δεν θα απομακρυνθεί περισσότερο, αλλά και δεν μπορεί να αντιστρατεύεται την επιθυμία των συμπατριωτών του που επιθυμούν την διατήρηση της ανεξαρτησίας τους.

Συγχρόνως πρέπει να δρομολογήσει τις μεγαλύτερες αμυντικές μεταρρυθμίσεις δεκαετιών για να ικανοποιήσει την Αμερική. Έχοντας κατορθώσει να κερδίσει τις εκλογές με μόλις 40% των ψήφων και χωρίς να έχει πλειοψηφία στην Βουλή, αυτό είναι πολύ δύσκολη υπόθεση.

Όμως, αν οι Ηνωμένες Πολιτείες θέλουν πραγματικά να διατηρηθεί η ειρήνη στα στενά της Ταϊβάν, θα πρέπει να αντιληφθούν τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο Lai, οι οποίες όπως δείχνει η ιστορία, προέρχονται από ατυχείς αποφάσεις των ξένων δυνάμεων.